

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Kliimaministeerium
info@kliimaministeerium.ee

Teie 15.09.2026 nr 1-4/26/1874-2,
KLIM/26-0545/-2K

Meie 09.10.2026 nr 8-2/3851

Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnou kooskõlastamine

Austatud minister

Kliimaministeerium on saatnud Justiits- ja Digiministeeriumile kooskõlastamiseks Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (*eelnõu*). Justiits- ja Digiministeerium kooskõlastab eelnõu järgmiste märkustega arvestamise korral.

1. Eelnõu § 1 p 1 (VVS § 42 lg 1¹) – Vabariigi Valitsuse seaduse (VVS) § 42 täiendatakse lõikega 11 järgmises sõnastuses:

„(11) Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti põhimääruse kehtestab Vabariigi Valitsus.“

Nii nagu esimesel kooskõlastusringil välja tõime, ei suurenda Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti (TTJA) põhimääruse kinnitamise pädevuse andmine ministri asemel Vabariigi Valitsusele meie hinnangul ameti sõltumatust. Sõltumatust tagavad praktika näitel teenistusliku järelevalve erisused või mõnel juhul erikord juhi ametisse nimetamisel vms. Lisaks ei ole sõltumatuse kaalutlusel ega ka ühelgi muul põhjusel ühegi praeguse ameti või inspeksiooni põhimäärust kehtestatud Vabariigi Valitsuse poolt. Üheks erandiks on Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) põhimäärus, kuid siin on tegemist teistsuguse asutusega – RMK on riigitulundusasutus. Valitsusasutuse põhimäärusele esitatavad nõuded tulenevad VVS §-st 42. Põhimääruse eesmärk on eelkõige reguleerida asutuse sisemist töökorraldust, ülesannete jaotust erinevate struktuuriüksuste vahel jms. Oleme jätkuvalt seisukohal, et põhimääruse kinnitamine Vabariigi Valitsuse tasandil ei aita kaasa eesmärgi – TTJA sõltumatuse – saavutamisele. Seetõttu teeme ettepaneku jätta TTJA põhimääruse kehtestamise pädevus muutmata ning kohaldada olemasolevat regulatsiooni. Palume muudatus eelnõust välja jätta.

2. Eelnõu § 1 p 3 (VVS § 70 lg 3) – VVS § 70 täiendatakse lõikega 3 järgmises sõnastuses:

„(3) Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti peadirektori nimetab ametisse ja vabastab ametist Vabariigi Valitsus valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul.“

Oleme seisukohal, et seletuskirjas ei ole jälgitav, kuidas TTJA peadirektori ametisse nimetamise ja ametist vabastamise pädevuse andmine Vabariigi Valitsusele suurendaks asutuse sõltumatust. Ametisse nimetava organi kõrgem tasand ei ole eraldiseisvalt sõltumatuse tagatis, kui sellega ei kaasne otsustusprotsessi tasakaalustavaid või asutuse ülesannete täitmist sisuliselt kaitsvaid meetmeid. Vastupidi, ametisse nimetamise pädevuse andmine valdkonna eest vastutavalt ministrilt Vabariigi Valitsusele laiendaks peadirektori ametisse nimetamise poliitilist vastutust kogu valitsusele. Seetõttu ei ole alust eeldada, et selline muudatus vähendaks poliitilist huvi ametikoha vastu või tugevdaks iseenesest peadirektori sõltumatust.

Tuumaohutuse valdkond ei ole sõltumatuse nõude poolest ainulaadne. TTJA täidab juba praegu meedia, elektroonilise side ja raudtee valdkonnas sõltumatu reguleeriva asutuse ülesandeid, mille puhul tuleneb sõltumatuse nõue Euroopa Liidu direktiivides sätestatud sõltumatu regulaatori põhimõttest. Samuti täidab TTJA Euroopa Liidu õigusest tulenevaid sõltumatule reguleerivale asutusele pandud ülesandeid audiovisuaalmeedia valdkonnas (MeeTS § 43) ning teeb reklaamiseaduse § 30 lõike 2¹ kohaselt järelevalvet Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/900 artiklites 5–17 ja 21 sätestatud poliitreklaami läbipaistvuse nõuete täitmise üle. Määrusest tulenevalt peab pädev järelevalveasutus täitma neid ülesandeid sõltumatult ja erapooletult. Neid ülesandeid on TTJA seni täitnud ilma, et ameti peadirektori ametisse nimetamise pädevus oleks antud Vabariigi Valitsusele. Ka tuumavaldkonda reguleerivatest Euroopa Liidu õigusaktidest ei tulene konkreetset nõuet, mille kohaselt peaks TTJA põhimääruse kehtestama või peadirektori ametisse nimetama Vabariigi Valitsus. Seetõttu ei põhjenda sõltumatust nõudvate tuumaohutuse ülesannete lisandumine iseenesest peadirektori ametisse nimetamise korra muutmist.

Küsimuse andmine Vabariigi Valitsuse pädevusse on üldjuhul põhjendatud juhul, kui see puudutab horisontaalselt kõiki või valdavalt osa ministrite vastutusaladest. Tuumahutuse valdkonna puhul see nii ei ole. Tuumahutuse ülesanded soovitakse viia Kliimaministeeriumi valitsemisalast Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalasse, et eraldada TTJA institutsionaalselt Kliimaministeeriumist kui energiapoliitika kujundajast. Valitsemisala muutmine ei tee tuumaohutusest siiski valdkondade vahelist küsimust ega põhjenda TTJA peadirektori ametisse nimetamise pädevuse andmist Vabariigi Valitsusele.

Eesti õiguskorras leidub küll valitsusasutusi, mille juhi nimetab ametisse Vabariigi Valitsus, sealhulgas Andmekaitse Inspeksioon (AKI). AKI näide ei kinnita siiski, et sõltumatuse tagab pelgalt ametisse nimetava organi tasand. Isikuandmete kaitse seaduse § 54 kohaselt peab Vabariigi Valitsus enne AKI peadirektori ametisse nimetamist või ametist vabastamist ära kuulama Riigikogu põhiseaduskomisjoni seisukoha. Seega toetab AKI peadirektori ametisse nimetamise menetluses asutuse sõltumatust eelkõige otsustusprotsessi tasakaalustav parlamentaarne kontroll.

Konkurentsiameti regulatsioon näitab seevastu, et valitsusasutuse sõltumatust saab tagada konkreetsete ülesannete täitmisega seotud sisuliste meetmetega. Elektriturseaduse § 93 lõike 3 kohaselt on Konkurentsiamet sellest seadusest tulenevate ülesannete täitmisel sõltumatu. Seejuures ei ole Konkurentsiameti peadirektori ametisse nimetamisel ega ameti põhimääruse kehtestamisel ette nähtud erikorda. Küll aga sätestab VVS § 93 lõike 6 punkt 4, et VVS-ist tulenev teenistusliku järelevalve kord ei laiene Konkurentsiametile elektriturseadusest ja maagaasiseadusest tulenevate ülesannete täitmisel. Selline ülesandepõhine teenistusliku järelevalve erand kaitseb otseselt ameti sõltumatut otsustamist. Ka TTJA-le on TEnOS-ega tagatud eelarvelise sõltumatuse meetmed (TEnOS § 13 lg 3), mis kinnitab, et sõltumatust on võimalik toetada konkreetsete institutsionaalsete tagatiste kaudu.

Eeltoodust tulenevalt palume jätta eelnõust välja VVS § 70 lõike 3 ja sellega seotud § 107⁶. TTJA sõltumatuse sisuliseks tagamiseks teeme selle asemel ettepaneku täiendada VVS § 93 lõiget 6 punktiga, mille kohaselt ei kohaldata TTJA suhtes teenistuslikku järelevalvet tuumaohutuse seadusest tulenevate ülesannete täitmisel. Lahendus järgiks Konkurentsiameti puhul kasutatud ülesandepõhist sõltumatuse tagatist. Ühtlasi tuleb teha vastav muudatus TEnOS § 13 lõikes 2.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Lisad:

1. Eelnõu fail Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega
2. Seletuskirja fail Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega

Katariina Kärsten 53888918
Katariina.Karsten@justdigi.ee
Monika Tappo
Karen Alamets